

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Ортопедична стоматологія
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Навчально-науковий медичний інститут. Кафедра стоматології
Розробник(и)	Животовський Ігор Володимирович, Циганок Олександр Васильович
Рівень вищої освіти	Другий рівень вищої освіти, НРК – 7 рівень, QF-LLL – 7 рівень, FQ-EHEA – другий цикл
Тривалість вивчення навчальної дисципліни	один семестр
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг становить 5 кред. ЄКТС, 150 год. Для денної форми навчання 86 год. становить контактна робота з викладачем (86 год. практичних занять), 64 год. становить самостійна робота.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Стоматологія"
Передумови для вивчення дисципліни	Пропедевтика ортопедичної стоматології
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Професійне формування майбутнього фахівця, здатного вирішувати клінічні задачі з використанням набутих знань та вмінь з дисципліни, що передбачає інтеграцію викладання дисципліни з терапевтичною та хірургічною стоматологією.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Субординатура
Тема 1 Огляд ортопедичного хворого в клініці ортопедичної стоматології. Історія хвороби ортопедичного хворого. Об'єктивне обстеження. Клінічні методи обстеження. Огляд обличчя. Обстеження мускулатури щелепно - лицевої ділянки. Дослідження скронево - нижньощелепного суглоба.

Тема 2 Діагностичний процес в ортопедичній стоматології. Спеціальні (додаткові) методи обстеження: рентгенографія (внутрішньо та позаротова, томографія, панорамна рентгенографія, рентгенвізіографія, МРТ). Гальванометрія. Мاستикаціографія. Електроміографія. Реографія. Гнатодинамометрія.
Тема 3 Протезування часткових дефектів коронкової частини зубів вкладками і вінірами. Класифікація вкладок. Показання та протипоказання. Матеріали та методи для виготовлення вкладок.
Тема 4 Клініко - лабораторні етапи виготовлення вкладок. Планування конструкцій. Воскове моделювання зубів. Препарування під вкладки і вініри, їх примірка та фіксація.
Тема 5 Клініко - лабораторні етапи виготовлення різних видів штучних коронок. Різновиди коронок, основні та допоміжні матеріали для виготовлення. Препарування опорних зубів та зняття відбитків
Тема 6 Клініко - лабораторні етапи виготовлення штифтових зубів різних конструкцій. Клініко - лабораторні етапи виготовлення штифтових зубів різних конструкцій: штифтовий зуб Ричмонда, Ільїної - Маркосян, Ахмедова, Логана. Суцільнолиті, розбірні литі куксові вкладки: технологія виготовлення та показання до застосування.
Тема 7 Мостоподібні протези, їх будова і класифікація. Етапи виготовлення. Показання та протипоказання до виготовлення мостоподібних протезів. Позитивні та негативні моменти протезування мостоподібними протезами. Класифікація мостоподібних протезів.
Тема 8 Можливі ускладнення, які виникають при протезування мостоподібними протезами. Профілактика ускладнень.
Тема 9 Контроль засвоєння змістового модуля 16.
Тема 10 Функціональна і топографічна анатомія зубощелепної системи при частковій і повній відсутності зубів. Клінічні та морфологічні особливості зубощелепної системи при частковій та повній відсутності зубів. Спеціальна підготовка порожнини рота до протезування знімними конструкціями. Вікові зміни в зубощелепній системі.
Тема 11 Основи артикуляції. Артикуляція і оклюзія в клініці ортопедичної стоматології. Поняття про артикуляцію та оклюзію. Ознаки різних видів оклюзії (м'язові, суглобові, зубні). Сагітальна та трансверзальна оклюзійні криві. Їх значення для клініки.

Тема 12 Центральне співвідношення щелеп і методи його визначення. Оклюдатори і артикулятори. Класифікація апаратів, що відтворюють рухи нижньої щелепи (оклюдатори, артикулятори). Їх призначення. Принципи роботи. Класифікація Бетельмана дефектів зубних рядів для визначення центрального співвідношення щелеп.
Тема 13 Принципи постановки зубів в часткових повних знімних протезах. Постановка зубів по індивідуально сформованим валикам.
Тема 14 Методи постановки зубів за Гізі та Васильєвим. Методика постановки зубів за Г.П. Коником. Постановка зубів по сферичній поверхні.
Тема 15 Постановка зубів при різних видах прикусу Особливості постановки зубів при патологічних видах прикусів.
Тема 16 Перевірка конструкції протезів, правильності визначення центрального співвідношення щелеп, постановки зубів. Помилки при визначенні центральної оклюзії. Усунення помилок при формуванні протетичної площини, визначенні висоти центральної оклюзії.
Тема 17 Здача знімних протезів. Механізм звикання до протезів. Усунення помилок при визначенні нейтрального співвідношення щелеп (в сагітальній і трансверзальній площинах). Усунення помилок при визначенні меж протеза. Правила корекції та накладання часткових знімних протезів. Правила корекції та накладання повних знімних протезів. Механізм звикання до протезів (В.Ю.Курляндський, І.С.Рубінов, Г.Б.Шилова). Безпосереднє протезування.
Тема 18 Контроль засвоєння змістового модуля 17.
Тема 19 Бюгельні протези. Показання до їх використання. Показання та протипоказання до застосування бюгельних протезів. Порівняльна характеристику часткових знімних та бюгельних протезів.
Тема 20 Особливості конструкції, елементи. Методи паралелометрії. Вибір конструкції протезу. Мета та задачі паралелометрії. Методи проведення паралелометрії. Конструктивні елементи бюгельного протезу (дуга, кламери, штучні зуби). Значення діагностичних моделей. Правила виготовлення діагностичних моделей. Вибір та аналіз опорних зубів.
Тема 21 Клініко - лабораторні етапи виготовлення бюгельних протезів. Технології виготовлення дугових протезів. Клініко - лабораторні етапи виготовлення дугових протезів.
Тема 22 Методи компенсації литва металу. Фрезерування. Способи компенсації усадки металу (розсувні моделі, литво на вогнетривкій моделі, лако - фарбове покриття, електро - шлакова переплавка металу).

Тема 23 Пародонтит, клініка, диференційна діагностика. Ортопедичні методи лікування. Тимчасове шинування. Анатомо - фізіологічна характеристика жувального апарату при захворюваннях на пародонтит та пародонтоз. Класифікація захворювань тканини пародонту (1999). Обстеження хворого на пародонтит та пародонтоз.
Тема 24 Постійне незнімне шинування. Постійне знімне і комбіноване шинування. Показання до виготовлення знімних шин. Знімні конструкції зубних протезів в комплексному лікуванні локалізованого та генералізованого пародонтиту. Вимоги до знімних шин.
Тема 25 Контроль засвоєння змістового модуля 18.
Тема 26 Ортопедичні методи лікування переломів щелеп. Травми щелепно - лицевої ділянки. Клінічні ознаки ушкоджень щелепно - лицевої ділянки. Класифікація переломів щелеп.
Тема 27 Механізм зміщення уламків при переломах щелеп. Механізм зміщення уламків при переломах верхньої та нижньої щелеп. Перша допомога у разі травм щелепно - лицевої ділянки.
Тема 28 Загальна характеристика щелепно - лицевих апаратів, їх класифікації, конструктивні особливості. Загальна характеристика щелепно - лицевих апаратів, їх класифікації, конструкційні особливості. Показання до застосування.
Тема 29 Ортопедичні методи лікування посттравматичних ушкоджень щелеп. Критерії вибору апарату при тугорухомості відламків. Лікування переломів щелеп зі зміщенням відламків у вертикальному напрямку. Апарат Поста. Лікування переломів щелеп зі зміщенням відламків у сагітальному напрямку. Апарат Шура, Курляндського, з похилою площиною.
Тема 30 Загальні і місцеві причини утворення несправжнього суглобу, клініка, патологічна анатомія. Класифікації несправжніх суглобів нижньої щелепи (І.М. Оксмана, В.Ю. Курляндського). Лікування переломів нижньої щелепи, що не зрослися. Ортопедичні заходи лікування при несправжніх суглобах.
Тема 31 Набуті дефекти твердого і м'якого піднебіння. Анатомо - фізіологічні особливості твердого та м'якого піднебіння. Етіологія, клініка та патогенез дефектів твердого та м'якого піднебіння. Класифікація дефектів твердого і м'якого піднебіння за Курляндським.
Тема 32 Методи протезування набутих дефектів твердого і м'якого піднебіння Різновиди obturatorів та варіанти їх виготовлення.

Тема 33 Ектопротези вуха, носа, ока. Показання до виготовлення ектопротезів. Ектопротези носа, вуха, орбіти ока, складні щелепно - лицеві протези. Методи виготовлення. Способи фіксації.
Тема 34 Протезування при резекції верхньої і нижньої щелеп. Фіксуючі апарати. Вибір апарату для фіксації відламків нижньої щелепи при остеопластиці в залежності від клінічної ситуації.
Тема 35 Формуючі протези. Клініко-лабораторні етапи виготовлення.
Тема 36 Післяопераційні дефекти щелепно-лицевої ділянки
Тема 37 Загальна характеристика основних видів протезування. Загальна характеристика основних видів протезування. Тимчасове протезування на етапах ортопедичної реабілітації з використанням методу дентальної імплантації. Види супраструктур.
Тема 38 Методики отримання відбитків. Відбиткові матеріали. Методика отримання відбитків. Відбиткові матеріали, які застосовуються в процесі імплантаційного лікування. Методики отримання реєстрату прикусу.
Тема 39 Клініко - лабораторні етапи виготовлення незнімних та умовно - знімних протезів з опорою на імпланти. Переваги та недоліки незнімних та умовно - знімних конструкцій. Клініко - лабораторні етапи виготовлення незнімних та умовно-знімних протезів з опорою на імпланти. Особливості фіксації протезних конструкцій. Переваги та недоліки незнімних та умовно - знімних конструкцій.
Тема 40 Клініко - лабораторні етапи виготовлення знімних конструкцій з опорою на імпланти. Використання знімних ортопедичних конструкцій з опорою на імпланти. Клініко - лабораторні етапи виготовлення знімних конструкцій з опорою на імпланти. Особливості професійної та особистої гігієни при користуванні дентальними імплантатами.
Тема 41 Балкова система фіксації на імплантатах Переваги та недоліки умовно-знімних конструкцій. Показання до балкової системи фіксації. Методи виготовлення. Знімні протези на сферичних абатментах.
Тема 42 Критерії ефективності стоматологічної імплантації. Помилки та ускладнення стоматологічної імплантації. Критерії ефективності стоматологічної імплантації. Помилки та ускладнення стоматологічної імплантації. Їх усунення та профілактика. Периімплантит. Фактори, які сприяють прогресуючому руйнуванню кістки.
Тема 43 Підсумковий модульний контроль.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

PH1	Вміти збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.
PH2	Вміти інтерпретувати результат лабораторних досліджень.
PH3	Вміти інтерпретувати результат інструментальних досліджень.
PH4	Вміти діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.
PH5	Вміти визначати тактику надання екстреної медичної допомоги.
PH6	Вміти планувати та проводити заходи із профілактики захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.
PH7	Вміти організовувати та проводити скринінгове обстеження в стоматології.
PH8	Вміти проектувати процес надання медичної допомоги: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.
PH9	Вміти визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.
PH10	Вміти визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області з супутніми соматичними захворюваннями.
PH11	Вміти проводити лікування основних захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.
PH12	Вміти оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне).
PH13	Вміти організувати правове забезпечення власної професійної діяльності.
PH14	Вміти організовувати і проводити реабілітаційних заходів та догляду у пацієнтів із захворюваннями органів ротової порожнини та ЩЛЮ.
PH15	Вміти надавати домедичну допомогу за протоколами тактичної медицини.
PH16	Вміти виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції.
PH17	Вміти вести нормативну медичну документацію.
PH18	Вміти визначати методи надання екстреної медичної допомоги.
PH19	Вміти опрацьовувати державну, соціальну та медичну інформації

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.
Для спеціальності 221 Стоматологія:

ПР1	Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз стоматологічного захворювання (за списком 2).
ПР2	Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів щелепно - лицевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 5).
ПР3	Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні) за списком 5, пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини і щелепно-лицевої області для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2).
ПР4	Визначати остаточний клінічний діагноз дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики під контролем лікаря - керівника в умовах лікувальної установи (за списком 2.1).
ПР5	Встановлювати діагноз невідкладних станів за будь - яких обставин (вдома, на вулиці, у лікувальній установі), в умовах надзвичайної ситуації, воєнного стану, нестачі інформації та обмеженого часу (за списком 4).
ПР6	Планувати та втілювати заходи профілактики стоматологічних захворювань серед населення для запобігання розповсюдження стоматологічних захворювань.
ПР7	Аналізувати епідеміологічний стан та проводити заходи масової й індивідуальної, загальної та локальної медикаментозної та немедикаментозної профілактики стоматологічних захворювань.
ПР8	Визначати підхід, план, вид та принцип лікування стоматологічного захворювання (за списком 2) шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.
ПР9	Визначати характер режиму праці, відпочинку та необхідної дієти при лікуванні стоматологічних захворювань (за списком 2) на підставі попереднього або остаточного клінічного діагнозу шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.
ПР10	Визначати тактику ведення стоматологічного пацієнта при соматичній патології (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.
ПР11	Проводити лікування основних стоматологічних захворювань за існуючими алгоритмами та стандартними схемами під контролем лікаря - керівника в умовах лікувальної установи (за списком 2.1).

ПР13	Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, використовуючи рекомендовані алгоритми, за будь - яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу (за списком 4).
ПР15	Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров`я населення в умовах медичного закладу за стандартними методиками.
ПР18	Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній культурний рівень.
ПР19	Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.
ПР20	Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.
ПР21	Виконувати медичні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу (за списками 2, 2.1) для різних верств населення та в різних умовах (за списком 6).
ПР22	Виконувати медичні стоматологічні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу (за списками 2, 2.1) для різних верств населення та в різних умовах (за списком 7).
ПР23	Виконувати маніпуляції надання екстреної медичної допомоги, використовуючи стандартні схеми, за будь - яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану (за списком 4) в умовах обмеженого часу (за списками 6, 7).

7. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних компетентностей

Програмні компетентності, формування яких забезпечує навчальна дисципліна:
Для спеціальності 221 Стоматологія:

8. Види навчальних занять

Тема 1. Огляд ортопедичного хворого в клініці ортопедичної стоматології.
Пр1 "Огляд ортопедичного хворого в клініці ортопедичної стоматології." (денна) Історія хвороби ортопедичного хворого. Об'єктивне обстеження. Клінічні методи обстеження. Огляд обличчя. Обстеження мускулатури щелепно - лицевої ділянки. Дослідження скронево - нижньощелепного суглоба.
ІндЗан1 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 2. Діагностичний процес в ортопедичній стоматології.
Пр2 "Діагностичний процес в ортопедичній стоматології." (денна) Спеціальні (додаткові) методи обстеження: рентгенографія (внутрішньо та позаротова, томографія, панорамна рентгенографія, рентгенвізіографія, МРТ). Гальванометрія. Мастикаціографія. Електроміографія. Реографія. Гнатодинамометрія.

ІндЗан2 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 3. Протезування часткових дефектів коронкової частини зубів вкладками і вінірами.
Пр3 "Протезування часткових дефектів коронкової частини зубів вкладками і вінірами." (денна) Протезування часткових дефектів коронкової частини зубів вкладками і вінірами.
ІндЗан3 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 4. Клініко - лабораторні етапи виготовлення вкладок.
Пр4 "Клініко - лабораторні етапи виготовлення вінірів." (денна) Клініко - лабораторні етапи виготовлення вінірів.
ІндЗан4 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 5. Клініко - лабораторні етапи виготовлення різних видів штучних коронок.
Пр5 "Клініко - лабораторні етапи виготовлення різних видів штучних коронок." (денна) Клініко - лабораторні етапи виготовлення різних видів штучних коронок.
ІндЗан5 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 6. Клініко - лабораторні етапи виготовлення штифтових зубів різних конструкцій.
Пр6 "Клініко - лабораторні етапи виготовлення штифтових зубів різних конструкцій." (денна) Клініко - лабораторні етапи виготовлення штифтових зубів різних конструкцій: штифтовий зуб Ричмонда, Ільїної - Маркосян, Ахмедова, Логана. Суцільнолиті, розбірні литі куксові вкладки: технологія виготовлення та показання до застосування.
ІндЗан6 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 7. Мостоподібні протези, їх будова і класифікація. Етапи виготовлення.

Пр7 "Мостоподібні протези, їх будова і класифікація. Етапи виготовлення." (денна) Показання та протипоказання до виготовлення мостоподібних протезів. Позитивні та негативні моменти протезування мостоподібними протезами. Можливі ускладнення, які виникають при протезування мостоподібними протезами. Профілактика ускладнень. Класифікація мостоподібних протезів.
ІндЗан7 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 8. Можливі ускладнення, які виникають при протезування мостоподібними протезами.
Пр8 "Можливі ускладнення, які виникають при протезування мостоподібними протезами." (денна) Профілактика ускладнень.
ІндЗан8 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 9. Контроль засвоєння змістового модуля 16.
Пр9 "Контроль засвоєння змістового модуля 16." (денна) Контроль засвоєння змістового модуля 16.
Тема 10. Функціональна і топографічна анатомія зубощелепної системи при частковій і повній відсутності зубів.
Пр10 "Функціональна і топографічна анатомія зубощелепної системи при частковій і повній відсутності зубів." (денна) Клінічні та морфологічні особливості зубощелепної системи при частковій та повній відсутності зубів. Спеціальна підготовка порожнини рота до протезування знімними конструкціями. Вікові зміни в зубощелепній системі.
ІндЗан10 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 11. Основи артикуляції. Артикуляція і оклюзія в клініці ортопедичної стоматології.
Пр11 "Основи артикуляції. Артикуляція і оклюзія в клініці ортопедичної стоматології." (денна) Поняття про артикуляцію та оклюзію. Ознаки різних видів оклюзії (м'язові, суглобові, зубні). Сагітальна та трансверзальна оклюзійні криві. Їх значення для клініки.
ІндЗан11 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.

Тема 12. Центральне співвідношення щелеп і методи його визначення. Оклюдатори і артикулятори.
Пр12 "Центральне співвідношення щелеп і методи його визначення. Оклюдатори і артикулятори." (денна) Класифікація апаратів, що відтворюють рухи нижньої щелепи (оклюдатори, артикулятори). Їх призначення. Принципи роботи. Класифікація Бетельмана дефектів зубних рядів для визначення центрального співвідношення щелеп.
ІндЗан12 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 13. Принципи постановки зубів в часткових повних знімних протезах.
Пр13 "Принципи постановки зубів в часткових повних знімних протезах. Методи постановки зубів в повних знімних протезах за Гізі, Васильєвим, Коником, по сферичній поверхні." (денна) Методи постановки зубів за Гізі. Недоліки. Методика постановки зубів за Васильєвим. Методика постановки зубів за Г.П. Коником, модифікація кафедри (Л.Б. Єрис). Постановка зубів по сферичній поверхні. Постановка зубів по індивідуально сформованим валикам.
ІндЗан13 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 14. Методи постановки зубів за Гізі та Васильєвим.
Пр14 "Методи постановки зубів за Гізі та Васильєвим." (денна) Методика постановки зубів за Г.П. Коником. Постановка зубів по сферичній поверхні.
ІндЗан14 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 15. Постановка зубів при різних видах прикусу
Пр15 "Постановка зубів при різних видах прикусу." (денна) Особливості постановки зубів при патологічних видах прикусів.
ІндЗан15 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 16. Перевірка конструкції протезів, правильності визначення центрального співвідношення щелеп, постановки зубів.
Пр16 "Перевірка конструкції протезів, правильності визначення центрального співвідношення щелеп, постановки зубів." (денна) Помилки при визначенні центральної оклюзії. Усунення помилок при формуванні протетичної площини, визначенні висоти центральної оклюзії.

ІндЗан16 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 17. Здача знімних протезів. Механізм звикання до протезів.
Пр17 "Здача знімних протезів. Механізм звикання до протезів." (денна) Усунення помилок при визначенні нейтрального співвідношення щелеп (в сагітальній і трансверзальній площинах). Усунення помилок при визначенні меж протеза. Правила корекції та накладання часткових знімних протезів. Правила корекції та накладання повних знімних протезів. Механізм звикання до протезів (В.Ю.Курляндський, І.С.Рубінов, Г.Б.Шилова). Безпосереднє протезування.
ІндЗан17 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 18. Контроль засвоєння змістового модуля 17.
Пр18 "Контроль засвоєння змістового модуля 17." (денна) Контроль засвоєння змістового модуля 17.
Тема 19. Бюгельні протези. Показання до їх використання.
Пр19 "Бюгельні протези. Показання до їх використання." (денна) Показання та протипоказання до застосування бюгельних протезів. Порівняльна характеристику часткових знімних та бюгельних протезів.
ІндЗан19 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь
Тема 20. Особливості конструкції, елементи. Методи паралелометрії. Вибір конструкції протезу.
Пр20 "Особливості конструкції, елементи. Методи паралелометрії. Вибір конструкції протезу." (денна) Мета та задачі паралелометрії. Методи проведення паралелометрії. Конструктивні елементи бюгельного протезу (дуга, кламери, штучні зуби). Значення діагностичних моделей. Правила виготовлення діагностичних моделей. Вибір та аналіз опорних зубів.
ІндЗан20 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 21. Клініко - лабораторні етапи виготовлення бюгельних протезів.
Пр21 "Клініко - лабораторні етапи виготовлення бюгельних протезів." (денна) Технології виготовлення дугових протезів. Клініко - лабораторні етапи виготовлення дугових протезів.

ІндЗан21 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 22. Методи компенсації литва металу.
Пр22 "Методи компенсації литва металу." (денна) Фрезерування. Способи компенсації усадки металу (розсувні моделі, литво на вогнетривкій моделі, лако - фарбове покриття, електро - шлакова переплавка металу).
ІндЗан22 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 23. Пародонтит, клініка, диференційна діагностика. Ортопедичні методи лікування. Тимчасове шинування.
Пр23 "Пародонтит, клініка, диференційна діагностика. Ортопедичні методи лікування. Тимчасове шинування." (денна) Анатомо - фізіологічна характеристика жувального апарату при захворюваннях на пародонтит та пародонтоз. Класифікація захворювань тканини пародонту (1999). Обстеження хворого на пародонтит та пародонтоз.
ІндЗан23 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 24. Постійне незнімне шинування. Постійне знімне і комбіноване шинування.
Пр24 "Постійне незнімне шинування. Постійне знімне і комбіноване шинування." (денна) Показання до виготовлення знімних шин. Знімні конструкції зубних протезів в комплексному лікуванні локалізованого та генералізованого пародонтиту. Вимоги до знімних шин.
ІндЗан24 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 25. Контроль засвоєння змістового модуля 18.
Пр25 "Контроль засвоєння змістового модуля 18." (денна) Контроль засвоєння змістового модуля 18.
Тема 26. Ортопедичні методи лікування переломів щелеп.
Пр26 "Ортопедичні методи лікування переломів щелеп." (денна) Травми щелепно - лицевої ділянки. Клінічні ознаки ушкоджень щелепно - лицевої ділянки. Класифікація переломів щелеп.
ІндЗан26 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.

Тема 27. Механізм зміщення уламків при переломах щелеп.
Пр27 "Механізм зміщення уламків при переломах щелеп" (денна) Механізм зміщення уламків при переломах верхньої та нижньої щелеп. Перша допомога у разі травм щелепно - лицевої ділянки.
ІндЗан27 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 28. Загальна характеристика щелепно - лицевих апаратів, їх класифікації, конструктивні особливості.
Пр28 "Загальна характеристика щелепно - лицевих апаратів, їх класифікації, конструктивні особливості." (денна) Загальна характеристика щелепно - лицевих апаратів, їх класифікації, конструкційні особливості. Показання до застосування.
ІндЗан28 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 29. Ортопедичні методи лікування посттравматичних ушкоджень щелеп.
Пр29 "Ортопедичні методи лікування посттравматичних ушкоджень щелеп." (денна) Критерії вибору апарату при тугорухомості відламків. Лікування переломів щелеп зі зміщенням відламків у вертикальному напрямку. Апарат Поста. Лікування переломів щелеп зі зміщенням відламків у сагітальному напрямку. Апарат Шура, Курляндського, з похилою площиною.
ІндЗан29 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 30. Загальні і місцеві причини утворення несправжнього суглобу, клініка, патологічна анатомія.
Пр30 "Загальні і місцеві причини утворення несправжнього суглобу, клініка, патологічна анатомія." (денна) Класифікації несправжніх суглобів нижньої щелепи (І.М. Оксмана, В.Ю. Курляндського). Лікування переломів нижньої щелепи, що не зрослися. Ортопедичні заходи лікування при несправжніх суглобах.
ІндЗан30 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 31. Набуті дефекти твердого і м'якого піднебіння.

Пр31 "Набуті дефекти твердого і м'якого піднебіння. Методи протезування." (денна) Анатомо - фізіологічні особливості твердого та м'якого піднебіння. Етіологія, клініка та патогенез дефектів твердого та м'якого піднебіння. Класифікація дефектів твердого і м'якого піднебіння за Курляндським.
ІндЗан31 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 32. Методи протезування набутих дефектів твердого і м'якого піднебіння
Пр32 "Методи протезування набутих дефектів твердого і м'якого піднебіння." (денна) Різновиди obturatorів та варіанти їх виготовлення.
ІндЗан32 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 33. Ектопротези вуха, носа, ока.
Пр33 "Ектопротези вуха, носа, ока." (денна) Показання до виготовлення ectoprotheses. Ектопротези носа, вуха, орбіти ока, складні щелепно - лицеві протези. Методи виготовлення. Способи фіксації.
Тема 34. Протезування при резекції верхньої і нижньої щелеп.
Пр34 "Протезування при резекції верхньої і нижньої щелеп. Формуючі протези." (денна) Фіксуючі апарати. Вибір апарату для фіксації відламків нижньої щелепи при остеопластиці в залежності від клінічної ситуації.
ІндЗан34 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 35. Формуючі протези.
Пр35 "Формуючі протези." (денна) Клініко-лабораторні етапи виготовлення.
ІндЗан35 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 36. Післяопераційні дефекти щелепно-лицевої ділянки
Пр36 "Післяопераційні дефекти щелепно-лицевої ділянки." (денна) Післяопераційні дефекти щелепно-лицевої ділянки.
Тема 37. Загальна характеристика основних видів протезування.

Пр37 "Загальна характеристика основних видів протезування." (денна) Загальна характеристика основних видів протезування. Тимчасове протезування на етапах ортопедичної реабілітації з використанням методу дентальної імплантації. Види супраструктур.
ІндЗан37 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 38. Методики отримання відбитків. Відбиткові матеріали.
Пр38 "Методики отримання відбитків. Відбиткові матеріали." (денна) Методика отримання відбитків. Відбиткові матеріали, які застосовуються в процесі імплантаційного лікування. Методики отримання реєстрату прикусу.
ІндЗан38 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 39. Клініко - лабораторні етапи виготовлення незнімних та умовно - знімних протезів з опорою на імпланти. Переваги та недоліки незнімних та умовно - знімних конструкцій.
Пр39 "Клініко - лабораторні етапи виготовлення незнімних та умовно - знімних протезів з опорою на імпланти. Переваги та недоліки незнімних та умовно - знімних конструкцій." (денна) Клініко - лабораторні етапи виготовлення незнімних та умовно-знімних протезів з опорою на імпланти. Особливості фіксації протезних конструкцій. Переваги та недоліки незнімних та умовно - знімних конструкцій.
ІндЗан39 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 40. Клініко - лабораторні етапи виготовлення знімних конструкцій з опорою на імпланти.
Пр40 "Клініко - лабораторні етапи виготовлення знімних конструкцій з опорою на імпланти. Знімні протези на сферичних абатментах." (денна) Використання знімних ортопедичних конструкцій з опорою на імпланти. Клініко - лабораторні етапи виготовлення знімних конструкцій з опорою на імпланти. Особливості професійної та особистої гігієни при користування дентальними імплантатами. Критерії ефективності стоматологічної імплантації. Ускладнення, які можуть виникнути у віддалені строки після імплантації. Знімні протези на сферичних абатментах.
ІндЗан40 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 41. Балкова система фіксації на імплантатах

Пр41 "Балкова система фіксації. Переваги та недоліки знімних конструкцій." (денна) Балкова система фіксації. Переваги та недоліки знімних конструкцій.
ІндЗан41 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 42. Критерії ефективності стоматологічної імплантації. Помилки та ускладнення стоматологічної імплантації.
Пр42 "Критерії ефективності стоматологічної імплантації. Помилки та ускладнення стоматологічної імплантації." (денна) Критерії ефективності стоматологічної імплантації. Помилки та ускладнення стоматологічної імплантації. Їх усунення та профілактика. Периімплантит. Фактори, які сприяють прогресуючому руйнуванню кістки.
ІндЗан42 "Підготовка до практичних занять." (денна) Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок та вмінь.
Тема 43. Підсумковий модульний контроль.
Пр43 "Підсумковий модульний контроль." (денна) Підсумковий модульний контроль.
ІндЗан43 "Підсумковий модульний контроль." (денна) Підготовка до підсумкового модульного контролю.

9. Стратегія викладання та навчання

9.1 Методи викладання та навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Лекційне навчання
МН2	Кейс-орієнтоване навчання
МН3	Командно-орієнтоване навчання (TBL)
МН4	Навчання на основі досліджень (RBL)
МН5	Практикоорієнтоване навчання
МН6	Самостійне навчання
МН7	Електронне навчання
МН8	Мобільне навчання
МН9	Проблемне навчання
МН10	Проектне навчання

Викладання проводиться у вигляді: лекцій, мультимедійних лекцій, інтерактивних лекцій, практичних занять, навчання через медсестринську та лікарську практику. Також

передбачена самостійна робота з можливістю консультацій з викладачем, e-learning за окремими освітніми компонентами, індивідуальні заняття, групова проектна робота. Лекції надають студентам теоретичний матеріал з ортопедичної стоматології, що є основою для самостійного навчання здобувачів вищої освіти (РН 1, РН 5, РН 8). Лекції доповнюються практичними заняттями, що надають студентам можливість застосовувати теоретичні знання (РН 2, РН 3, РН 4, РН 6, РН 7). Самостійна робота студентів полягає у підготовці до практичних занять, вирішенні ситуаційних завдань, підготовці рефератів та презентацій, що сприяє формуванню вмінь та навичок аналізувати та узагальнювати інформацію, розвиває критичне мислення. Під час вивчення дисципліни здобувачі набувають здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

9.2 Види навчальної діяльності

НД1	Інтерпретація лабораторних (клінічний аналіз крові, сечі, біохімічний аналіз крові, аналіз слини тощо) та інструментальних (ЕОД, КТ, МРТ, рентгенографія, тощо) методів обстеження
НД2	Підготовка до практичних занять
НД3	Розбір клінічних кейсів
НД4	Електронне навчання у системах (Zoom, MIX.sumdu.edu.ua)
НД5	Підготовка до дифзаліку
НД6	Індивідуальний дослідницький проєкт
НД7	Робота з підручниками та релевантними інформаційними джерелами
НД8	Відпрацювання практичних навичок в клініці
НД9	Виконання групового практичного завдання
НД10	Написання та захист історії хвороби

10. Методи та критерії оцінювання

10.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$170 \leq RD \leq 200$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$164 \leq RD < 169$
В загальному правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$140 \leq RD < 163$
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$127 \leq RD < 139$
Виконання задовольняє мінімальні критерії	3 (задовільно)	$120 \leq RD < 126$
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$70 \leq RD < 119$

Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 69$
---	------------------	------------------

10.2 Методи поточного формативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МФО1 Взаємооцінювання (peer assessment)	Партнерська взаємодія, спрямована на покращення результатів навчальної діяльності за рахунок порівняння власного поточного рівня успішності із попередніми показниками. Забезпечує можливість аналізу власної освітньої діяльності.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни.	Корегування спільно зі здобувачами підходів до навчання з урахуванням результатів оцінювання.
МФО2 Підсумкове тестування	Метод ефективної перевірки рівня засвоєння знань, умінь і навичок із навчальної дисципліни. Тестування дозволяє перевірити результати навчання позавершенню дисципліни.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни.	Максимальна кількість балів за тестування - 10 балів за умови отримання 100% правильних відповідей. Мінімальний бал успішного складання тестів - 6 балів (60% правильних відповідей).
МФО3 Консультавання викладача під час підготування індивідуального дослідницького проєкту (виступ на конференції, конкурсі наукових робіт)	Важливим фактором формування професійних якостей майбутніх спеціалістів є науково-дослідна робота студентів. Залучення останніх до дослідницької діяльності сприяє формуванню їхнього наукового світогляду, працелюбства, працездатності, ініціативності тощо.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни.	Усні коментарі викладача. Студенту надаються додаткові заохочувальні бали (від 5 до 10), залежно від виду дослідницького проєкту.
МФО4 Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань	У настановах розкриваються методи педагогічного контролю з а професійною діяльністю здобувачів. Ефективність визначається дотриманням усіх етапів виконання практичних завдань. Результативністю сформованості необхідних практичних умінь і навичок залежить від рівня сформованості практичної компетентності.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни.	Консультавання студентів в роботі з і стандартизованим пацієнтом, пряме та непряме спостереження за роботою здобувачів "біля крісла" хворого із подальшим визначенням рівня практичної підготовки.
МФО5 Опитування та усні коментарі викладача за його результатами	Надає можливість виявити стан набутого студентами досвіду навчальної діяльності відповідно до поставлених цілей, з'ясувати передумови стану сформованості отриманих результатів, причини виникнення утруднень, скоригувати процес навчання, відстежити динаміку формування результатів навчання та спрогнозувати їх розвиток.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни.	За отриманими даними про результати навчання, на основі їх аналізу пропонується визначити оцінку як показник досягнень навчальної діяльності здобувачів.

МФО6 Розв'язування клінічних кейсів	Кейс- метод дозволяє розкрити та сформулювати необхідні для подальшої трудової діяльності якості та здібності студентів- медиків , формує клінічне мислення, аналітичні здібності, самостійність у прийнятті рішення, комунікативність, навички роботи з достатньо великим об'ємом інформації.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни.	Оцінка здібностей студента до клінічного мислення, обґрунтування своїх рішень, чітко висловлювати свої думки , визначення рівня теоретичної підготовки, що відображається у відповідній оцінці.
МФО7 Тести (автоматизовані тести) для контролю навчальних досягнень здобувачів	Метод ефективної перевірки рівня засвоєння знань, умінь і навичок із кожної теми навчальної дисципліни. Тестування дозволяє перевірити засвоєння навчального матеріалу із кожної тематики.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни.	Студент має надати 60 % правильних відповідей, що є допуском до практичної частини заняття.
МФО8 Завдання оцінювання рівня теоретичної підготовки	Оцінка набутих теоретичних знань із тематики дисципліни. Проводиться на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям кожної теми на основі комплексного оцінювання діяльності студента, що включає контроль рівня теоретичної підготовки, виконання самостійної роботи згідно тематичного плану.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни.	Зворотній зв'язок спрямований на підтримку самостійної роботи студентів, виявлення недоліків та оцінку рівня набутих теоретичних знань.
МФО9 Перевірка виконання практичних навичок	Відпрацювання практичних навичок на різноманітних манекенах і симуляторах.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни.	Успішне виконання практичних навичок з дисципліни є допуском до складання дифзаліку. Максимальна кількість балів - 20, мінімальна-12.
МФО10 Дискусії у фокус-групах	Метод дозволяє залучити всіх учасників до процесу обговорення та обґрунтування власної думки шляхом багатосторонньої комунікації, розвинути вміння вести професійну дискусію, виховати повагу до колег та здатність до генерації альтернативних ідей і пропозицій.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни.	Оцінка здатності студента роботи в команді, вміння обґрунтовувати свої рішення, визначення рівня теоретичної підготовки, що відображається у відповідній оцінці.

10.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МСО1 Диференційований залік (відповідно до регламенту проведення)	Складання диференційованого заліку. До складання допускаються здобувачі, які успішно засвоїли матеріал з дисципліни , склали практичні навички та підсумкове комп'ютерне тестування, захистили історію хвороби.	На останньому занятті.	Здобувач може отримати 80 балів за іспит. Мінімальна кількість балів, яку має отримати студент - 48 балів.

МСО2 Підсумкове тестування	Метод ефективної перевірки рівня засвоєння знань, умінь і навичок із навчальної дисципліни. Тестування дозволяє перевірити результати навчання протягом циклу та визначити рівень знань по завершенню дисципліни.	Підсумкове комп'ютерне тестування по завершенню курсу (10 балів).	Є допуском до складання дифзаліку.
МСО3 Оцінювання виконання практичних навичок та маніпуляцій	Комплексне відпрацювання практичної складової програм навчальних дисциплін у безпечному для здобувачів освіти симуляційному середовищі. Надає можливість опанувати навички з різноманітних невідкладних станів.	На останньому занятті з дисципліну студент має успішно скласти перелік практичних навичок.	Є обов'язковим для допуску до іспиту. Максимальна кількість балів 20, мінімальна 12.
МСО4 Поточне оцінювання рівня теоретичної та практичної підготовки	Включає в себе усне опитування, інтерпретацію лабораторних та інструментальних методів обстеження, об'єктивне структуроване клінічне обстеження пацієнта, вирішення клінічних, індивідуальних та групових кейсів, поточне тестування. Студенти, які залучені до дослідницької діяльності, мають можливість презентувати результати власних досліджень на конференціях, конкурсах студентських наукових робіт тощо (заохочувальна діяльність, додаткові бали).	Протягом усього періоду вивчення дисципліни.	Проводиться на кожному занятті, результат виконання НД впливає на комплексну оцінку за практичне заняття.

Контрольні заходи:

		Максимальна кількість балів	Можливість перескладання з метою підвищення оцінки
Семестр викладання		200 балів	
МСО1. Диференційований залік (відповідно до регламенту проведення)		80	
	теоретичні питання	80	Ні
МСО2. Підсумкове тестування		10	
		10	Ні
МСО3. Оцінювання виконання практичних навичок та маніпуляцій		20	
		20	Ні
МСО4. Поточне оцінювання рівня теоретичної та практичної підготовки		90	

		90	Ні
--	--	----	----

Контрольні заходи включають: поточний контроль (формативне оцінювання); підсумковий контроль (сумативне оцінювання). Дисципліна завершується диференційованим заліком.

11. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

11.1 Засоби навчання

ЗН1	Інформаційно-комунікаційні системи
ЗН2	Бібліотечні фонди
ЗН3	Графічні засоби (малюнки, креслення, географічні карти, схеми, плакати тощо)
ЗН4	Обладнання зуботехнічної лабораторії
ЗН5	Комп'ютери, комп'ютерні системи та мережи
ЗН6	Макети та муляжі (організмів та окремих органів, технічних установок і споруд та ін.)
ЗН7	Медичні споруди/приміщення та обладнання (клініка кафедри стоматології)
ЗН8	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартдошки тощо)
ЗН9	Програмне забезпечення (для підтримки дистанційного навчання, Інтернет-опитування, віртуальних лабораторій, віртуальних пацієнтів, для створення комп'ютерної графіки, моделювання тощо та ін.)
ЗН10	Технічні засоби (кінофільми, радіо- і телепередачі, звуко- і відеозаписи та ін.)

11.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Ортопедична стоматологія: підручник / М.М. Рожко, В.П. Неспрядько, І.В. Палійчук та ін. – К.: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2020.- 720 с.
2	Пропедевтика ортопедичної стоматології [Текст] : підручник / П. С. Фліс, Г. П. Леоненко, І. А. Шинчуковський та ін. ; за ред. П.С. Фліса. — 2-ге вид. — Київ : Медицина, 2020. — 328 с.
Допоміжна література	
1	Пропедевтика ортопедичної стоматології : підручник / С. І. Черкашин, С. О. Росоловська, В. М. Лучинський та ін. ; За ред. С.І. Черкашина. — Тернопіль : Укрмедкнига, 2016. — 300с.
2	Невідкладна допомога в стоматології (посібник) / Авдєєв О.В., Бойків А.Б., Авдєєв О.В., Р.О.Древницька. — 3-тє вид., допов. і випр. — Тернопіль: ТДМУ, 2018. — 676с.

3	Нідзельський, М. Я. Мовленнева реабілітація при стоматологічному протезуванні / М. Я. Нідзельський, В. П. Чикор; МОЗ України, УМСА, Кафедра післядипломної освіти лікарів стоматологів – ортопедів. – Полтава, 2017. – 122с.
4	Курс лекцій з щелепно – лицевої ортопедії : навч. посібник для викладачів профільних кафедр факультету післядиплом. освіти, слухачів та лікарів – інтернів / М. Я. Нідзельський, Г. М. Давиденко, О. А. Писаренко, Н.В. Цветкова. – Полтава, 2016. – 180с.
5	Пилипенко, М. І. Дентальна радіологія : посібник для рентгенологів і стоматологів / М. І. Пилипенко. - Харків : ХНМУ, 2019. - 195с.
6	Динаміка рівня про- і протизапальних цитокінів ясенної рідини після прямих та непрямих реставрацій. Український стоматологічний альманах. Полтава, 2020. № 1. С. 46-50. Животовський І. В.,Силенко Ю. І.,Хребор М. В.,Шликова О. А.,Ізмайлова О. В.
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
1	Бібліотека медичного інституту СумДУ - https://med.sumdu.edu.ua/biblioteka-medichnogo-institutu/
2	Інституційний репозитарій СумДУ - http://essuir.sumdu.edu.ua/?locale=uk
3	Біблотека СумДУ - http://library.sumdu.edu.ua/
4	Інтернет-ресурси - http://library.sumdu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=34&lang=uk
5	Наукові ресурси України - http://www.nbuv.gov.ua/node/1539
6	Тематичні (медичні науки) ресурси - https://library.sumdu.edu.ua/uk/e-resursy/tematychni-resursy-vilnoho-dostupu/me dychni-nauky.html